

besede odgovarjal: „Zvezda moja je zatonila — zatonila za vselej!“

In resnico je govoril moj prijatelj. Žalosten — kakor v predčutkih svoje bližnje smrti me ob slovesu zadnjič poljubi.

Kmalu zatem sem izvedel, da tudi on se je preselil za Milico v milejšo domovino unkraj groba!

Dopisi.

Iz Belega grada 24. marca. — Tukaj nas je nemilo dirnola beseda barona Falka v ogerske delegaciji, da Avstrija ne more ravnodušno gledati, ako bi se v zemljah turškega carstva dogodil kak vstanek. Od davno že znamo, da Avstrija nije prijateljica narodom iztočnim, tim bolje pa čuva vkupnost otomanskega carstva; ali drugihkratov vendar je zagotavljala, da jej je na srcu blagostanje sosednih narodov, ki so ž njenimi po veri i narodnosti i zajednej prošlosti skupčani. To nam pokazuje i depeša Nr. 77 barona Beusta knezu Metternihu v Parizu. No ali da se okolnosti tako brzo menjajo ali da je g. kancelár dobil nova uverenja, nova načela v pogledu na istok, — istina je to, da poslednja izjava je zelo iznenadila vse istočane. Oni sicer niso se mnogo nadali od Avstrije; ali tega niso ni zaslužili. Kakove vzroke more imeti Avstrija za tako postopanje, prav za prav mi ne znamo; ali dozdeva nam se, da bi rada oplasila kristijanske narode na istoku, da pre-stanejo o svojem nezadovoljstvu, i da izčekujejo od same milosti portine poboljšanja svojega stanja. Ako Avstrija tako demonstrira proti pravičnim i prirodnim zahtevam kristijanov iztočnih, na čast jej to; ali vspeha bo imela s takimi izjavami malo, i preporodjenje iztoka, i ako ga sprečava, svršilo se bo vse jednako. — Drugi vzrok tej izjavi mogel bi i ta biti, da vpipa razpoloženje evropskih vlad, kako da mislijo, ako bi se ona vpletla v istočne stvari, pa zdaj čaka, kaj bodo časniki na to odgovorili. — I tretji vzrok mogel bi se vzeti še rivalstvo proti Rusiji, ki je s svojo politiko na iztoku pridobila srca vseh plemen. — Kakor jej drago! narodi na istoku naučeni so že oddavna samo zlemu, pa niso izgubili srca, kako li da bi ga zdaj gubili! Oni ne zahtevajo ni več ni manje od porte (turske vlade), nego da se izvrši hatihumajum, koji jim jemči samoupravo, i kojega so sile same garantovale kristijanom v Turskej, i kojega je porta obnarodovala, a žalostno ga izvršuje. Potem so kristijani istoka povse na zakonitem potu, v čemur bi trebalo, da jih vse vlade, ki so podpisale ugovor pariški, podpirajo i porti odrešeno naložijo, da ravnopravnost jim ne bode samo gôla beseda, nego resnica. Edina Rusija moško brani pri vsakej priliki avtonomijo kristijansko, i zato od nje samo nada se istok bolje bodočnosti. Politika avstrijska s svojo izjavo pokazala je, da jej nije stalo do tega, da se istok uredi, ker očitno postopa proti interesom vseh iztočnih narodov; zato pa si s tem škoduje sama sebi i preprečava si, da jej ni jedno pleme turskega carstva ne veruje, — a Bogme ne more se kazati tako postopanje, da je koristno njej sami. Dogodilo se je, kar mu drago! vtikanje Avstrije v istočne stvari ali njeno orožano posredovanje povzdignilo bi vse stihije na istoku za odbrano, i prouzrokovalo bi obči rat, kteremu kraja dogledati ne moremo. Zato „videant consules austriaci, ne quid detrimenti capiat respublica!“

Iz Dunaja 27. marca. (Še nekaj zastran §. 19. osnovnih državljanskih pravic). Od nekaj časa imajo neki slovenski časniki in njih dopisniki, kedar razglašajo primérnjaje, da se §. 19. osnovnih državljanskih pravic, to je §. zarad narodne ravnopravnosti, ne spol-

njuje, navado, da na koncu moje ime pristavljajo in za njim po nekoliko klicajev!

Večkrat sem že premišljeval, kaj to pomeni; ali po pravici rečem, da prave še zdaj ne vem.

Da bi se meni krivica pripisovala, da se omenjeni §. ne spolnuje, tega si ne morem misliti, ker vsak dobro vé, da jaz nimam zvršilne oblasti v rokah.

Da bi se mi hotela zmota očitati, ker sem rekel, da je omenjeni §. dober, tega spet ne verjamem, ker vsak previden vé, da postava samo zato, da jo ta ali oni prestopi, še ni slaba. Krasti je, na pr., tudi prepo-vedano po božji in človeški postavi, pa nekteri vendar kradejo. Ali kdo bi se predrznil zavolj teh maloprid-nežev postavu dolžiti, da ni za nič.

Pa tudi tega si ne morem misliti, da bi me hoteli na pomoč klicati proti krivicam, ki se godé; ker to največkrat ni pravi način. Pritožba, ako hoče res kaj zdati, mora priti od tistega, komur se krivica stori, in podati se viši gosposki tistega, ki jo stori. To je navadni pot. Ali ne rečem, da bi se krivica ob enem ne razglaševala tudi po časniki. Prav je, naj je razglasi, da tudi drugi svet izvé, kdo je pošten, postavi in svoji prisegi zvest, in kdo ni. Le to je moja misel, da samo razglaševanje po časniki brez dotičnikove pritožbe do višje oblasti ni vselej zadosti. Meni bi se to ravno tako zdelo, kakor ko bi okradeni, namesti da bi šel do sodnika, krajo in tatú oglasit, raji šel v krčmo in bi ondi širokoustno postavi in sodniku zabavljaj; tatú pa pri miru pustil.

Naj bi tedaj časniki in dopisniki in sploh vsi domorodci, kedar zvedó, da se krivica godí, nikdar ne opustili, dotičnike podučiti, naj se pritožijo pristojni viši oblasti, in naj ženó pritožbo, ako je treba, čez vse stopinje gori do ministerstva. Potlej se bo videlo, ali je §. 19. kaj vreden ali ne.

„Politika“ je unidan pisala, da je Jezerski občini na Koroškem po deželnem odboru pod kaznijo 5 gold. ukazano, da mora nemški zapisnik predložiti namesti slovenskega. Jaz mislim, ako se občina pritoži, da ta kazen nikakor ne bo obveljala. Pa če tudi obvelja, tega po moji misli ne bo postava kriva, ampak tisti, ki so od cesarja postavljeni, da čujejo nad postavu, pa bi, pozabivši svojo dolžnost in svojo prisego, nje izdajalci postali. Svetec.

Iz Gradca. (Naša asekuracija proti škodi ognja), ktera pod imenom „vzajemna notranjo-avstrijska asekuracija“ obsega štajarsko, koroško in kranjsko deželo, je lansko leto šla rakovo pot. To potrjuje sporočilo direkcije same za 1867. leto, rekoč, da se je to leto število deležnikov zmanjšalo za 1863, število zavarovanih pohištev za 4016 in znesek zavarovane vrednosti za 1 milijon in 977.910 gold. Asekuracija ta šteje že 39 let, in nobeno prejšnje leto ni šla ritinske poti kakor lansko. Direkcija pravi, da je res mnogo prejšnjih deležnikov prostovoljno slovó dalo graški asekuraciji, — da pa še več jih je vsled §. 75. direkcija sama izključila, ker so že večkrat s svojimi plačili zaostali. Po našem mnenji pa je glavni vzrok, da se število zavarovancev pri tej asekuraciji zmanjšuje, gotovo ta, da je zavarovalna tarifa (letos 40 kr.) z ozirom na druge asekuracije veliko previsoka, in da po takem ni čuda, da jo deležniki čedalje bolj popuščajo. Te visoke tarife pa so krivi preveliki gospodarski stroški te asekuracije; tako na priliko se je plačalo lansko leto 15.561 gold. plače uradnikom direkcijnim v Gradcu in inšpekcijama v Celovcu in Ljubljani, za pobiranje zavarovine in remuneracije distriktnim komisarjem 22.328 gold., in za druge pisarniške stroške tudi veliko, tako, da stroški gospodarstva iznašajo čez 51.000 gold., zraven tega se je za pota pri preiskovanji pogorišč pla-

čalo še 4161 gld. To so silni stroški, ki jih prizadeva režija. Po takem ni čuda, ako se zmanjšuje število deležnikov; ker pa je sèm ter tje požarov veliko, zato deležnikom prihajajo večja plačila, to je, večja letna tarifa. Nekdaj je graška družba imela malo konkurence, zdaj pa je asekuracij veliko, in graški asekuraciji bode čedalje teži stan, ako ne zniža previsoke tarife.

Iz Istre 28. sušca. — V 81. seji državnega zbora se je brala prošnja isterskih mest, da se preustroji nemška gimnazija v Paznu v gimnazijo laško. S tem isterski Lahi hočejo zadati novo rano nam Slovanom. Prošnja se je izkuhala v isterskih mestih, kjer Lah gospodari; vasi pa i druge občine niso o tem ničesa znale. Lah bi vendar morali pomisliti, da jih je v Istri le tretjina, vsi drugi (t. j. dve tretjini) smo Slovani. Oni bi morali želeti v miru z nami živeti, ne pa preganjati nas i zatirati pri vsaki priložnosti. Gosp. Luka Svetec se je v zboru za nas potegnil i stavil pravični predlog: da pri preustrojenji pazinske gimnazije naj se po členu 19. temeljnih postav dá tudi isterskim Slovanom, kar jim gré. — Al čudite se dragi Istrani, ta predlog je bil — — zavržen!! Od davna znamo, da isterski Lahi nam ne bodo pravični; da nam pa tudi državni zbor vkljub določni postavi tako hude rane zadava, tega mi isterski Slovani nismo mogli misliti. Kaj nam je storiti? Čakati, da bi nam kdo pomagal? Ne, dragi rojaci, nego delati moramo i to hitro hitro. Vsaka plovanija (fara), vsaka občina naj hitro napiše prošnjo državnemu zboru, da se vpelje v isterskih gimnazijah slovanski jezik ravnopravno z laškim, in ako se odpravi nemška gimnazija v Paznu, ker nima nobene praktične koristi, naj pri preustrojenji njenem se ne gleda samo na Lahe, nego tudi na nas Slovane. Ako je državni zbor zavrgel Svetčev pravični predlog, naših prošenj nikakor zavreči ne more, ne sme! Posebno naj se poprimejo tega imenitnega dela Slovenci koperskega okraja i Slovani v Liburniji. Liburnjani! pomislite, da niste še nikoli zatajili svoje narodnosti, da ste si ohranili pošteno lice i čisto vest. Kastav! pomisli, da si tudi ti slavni isterski grad, ki talijanske prošnje gotovo nisi podpisal, osvitlaj si lice! I vi prebivalci kvarnerskih otokov, bote li molčali na prošnjo laško, ki hoče zatreti vaš materinski jezik v isterskih gimnazijah?! Slovenska stran Istre i Liburnija, ve ste ljube sestrice, vašej pomoči se priporočuje s solznim okom tretja sestrice, to je, notranja Istra, ki je tako okovana, da se ganiti ne more. Podajte jej darežljivo i krepko svojo roko! Vsako prošnjo morajo podpisati: plovani in župan z županijskimi odborniki. Na noge tedaj s peticijo, da ne trpi škode pravična naša narodna reč!

Iz Poddrage 25. marca. — Slovesno se odpre poddrška kmetiška čitalnica na belo nedeljo, to je, 19. dne aprila. Program besede, ki se začne ob 7. uri zvečer, je sledeči: „Domovina“, možki zbor, besede A. Praprotnik-ove, napev A. Nedved-ov; Pozdrav predsednikov; Popotnikova pesem, možki zbor, besedove J. Strelove, napev A. Nedvedov; Govor: Narod i domovina; „Slavček“, zbor, besede J. Grabrijanove, napev A. Hribarjev; Govor v spomin Matiju Vrtovcu; „Strunam“, čveterospev; Deklamacija: „Raj zgubljen“ od Koseskega; Lovčeva pesem, možki zbor, besede J. Marnove, napev A. Nedvedov. — Po besedi je skupna večerja; kdor se je želi udeležiti, naj to naznani odboru, če le mogoče do 6. aprila t. l. — K tej slovesnosti uljudno vabi vse čestite domoljube iz okolice in od drugod

odbor.

Iz Ljubljane. (Iz deželne odbora.) V poslednji seji je odbor sprejel pismo, po katerem mu c. k. deželno

predsedništvo naznanja, da se vsled sklepa Njih Velikanstva od 3. marca t. m. tudi kranjskemu odboru v gospodarstvo izroči zaklad za obdelovanja zemljišč (Landeskulturfond) in naj deželni odbor od svoje strani v ta namen imenuje komisijo, ktera bode 31. marca t. m. iz vladinih rok prevzela ta denar. Deželni odbor je izročil to opravilstvo odborniku dr. Jan. Bleiweisu, ki bode z deželnim blagajnikom in enim uradnikom deželnega računarstva prevzel ta denar, ki se je nabral iz glob (kazenskega denarja) prestopkov gozdne postave in poljske varstvene postave, ter iznaša v obligacijah 9917 gold., v gotovini 37 gold. 49 kr. — Na neko vprašanje deželnega odbora je odgovorila c. k. deželna vlada, da vsled določnih pravil ces. lovske postave gré c. k. okrajnim (kantonskim) gospóskam oblast, v najemščino dajati lov (jago), ki spada na korist občinam (soseskam). — Prošnjo županije v Loki, da bi se nekterim zemljiščem na mahu dovolilo požiganje saj do konca aprila, je deželni odbor vsled §. 5. dotične postave izročil c. k. komisiji, ktera z dogovorom deželnega odbora odločuje požiganje mahú.

— Ker se je dosedanji župan Janez Hauptmann županstvu v Polšniku odpovedal, bil je na njegovo mesto za župana gospodár Anton Zavrl izvoljen.

— Na poziv nekega „komité“ v „Laibacherici“, čegar oséb nihče ne pozná, je preteklo soboto tudi v Ljubljani imela komedija mestne osvečave biti zato, ker je zbornica gospóska na Dunaji sprejela novo zakonsko postavo, ktera razrušuje konkordat. Al ta osvečava je tako bila kilova, da izmed 980 hiš, ki jih šteje Ljubljana, so lučce brlele le v 64 hišah, pa še v teh ne v vseh stanovališčih. Vse deželne in mestne hiše, kakor tudi hiša c. k. deželnega predsednika, c. k. generala itd. itd. bile so temne. Pa še med mrvico tistih, ki so na svoja okna luč postavili, je bilo več taci, ki niso vedeli, zakaj so razsvetili, in pa taci, ki so cincali in cincali blizo do devetih ne vedoč, kaj bi storili. Ob desetih so tudi ti šli spat. Kaj se jim je sanjalo ono noč, tega ne vémo; al to vémo, da se je „resnicoljubnemu“ poročevalcu „Laibacherice“ sanjalo to, da je osvečava našla „allgemeinen Anklang“, in da „wie mit einem Zauberschlag“ je bila Ljubljana razsvitljena. Ne vémo: ali bi se bolj čudili temu, da se je poročevalcu vse to sanjalo, ali da je „Laibacherica“ tako predrzna, Ljubljančanom v obraz povedati take lažnjive sanje! Dobro je kritikoval osvečavo nekdo, ki ne stoji niti v vrsti „ultramontancev“ niti „fevdalcev“, rekši:

„Nein, nein, wir beleuchten nicht,
Wir seh'n unser Elend ohne Licht!“

Ravnokar nam je došel dopis iz Ipave, ki nam naznanjuje streljanje, ki je 23. dne t. m. trajalo od 4. ure dopoldne do 11. ponoči. Sosed je soseda popraševal: kaj pomeni grom? ali se je cesarju rodil sinek? ali so davki znižani? Nič od tega — „konkordat so pokopali!“ To pa je hudo nevoljo izbudilo, in ko smo popraševali, kdo je izprožil to burko, osupnjeni so bili strelci tako, da je drug na družega izvračal krivdo! Žalibog, da župan ni imel volje ali moči prepovedati to srboritost, ki po velikem delu trudnemu kmetu ni dala mirno spati.

— Dunajski časnik „Reibeisen“, ki na vse kriplje napada konkordat z besedo in podobami, je v poslednjem svojem listu prinesel podobo z napisom „novi vitez Juri.“ Kakor se sv. Juri sploh mala, tako je narisana tudi ta podoba s tem razločkom, da na konji sedi vitez, ki okoli pasa ima imé „Ant. grof Auersperg“ in s kopjem (sulico, na kateri se bere napis „Anastasius Grün“) drega v drakona, kateri znak leži in na vampu ima napis „concordat.“ Ako bi v Ljubljani imeli čas-

nik s podobami, gotovo bi vstregli „Reibeisen-u“, ako bi njegovi sliki dodali še to, da v podnožji namalamo vse polno lešrb, s katerimi „novega viteza Jurija“ razsvetljuje navdušena množica, izmed ktere se bliščijo imena: Kraschovitz, Terpin, Mahr.

— „Beseda“ v nedeljo se je zopet izvršila v občno pohvalo vsem, ki so se je udeležili s petjem, godbo in gledališčno igro. Slišali smo tri možke zборе, med katerimi sta Glinkov „Urá“ in Prohazkov „Glas, naš glas“ navdušeno bila sprejeta. — Mlada gospodičina Jerta Jelovšekova pl. Fichtenau-ova je s petjem recitativa in arije iz opere Flotowe „Alessandro Stradella“ si pridobila občno pohvalo in to ne samo iz kurtoazije, ki se spodobi krasnemu spolu, temuč tudi zato, ker njen glas v vseh razmerah čisto poje kot zvonček, in je trdna v vsem, kar poje. Ko bodo dalje študije in vaje v petji in še večja zaupljivost v sebe oprostile srce in grlo tiste naravne boječnosti, ki je izprva na javnih odrih navadna, se bode sreberno-čisti njen glas razlegal tudi močnejše in gospodičina Jerta bo potem izvrstna pevka. V zahvalno znamenje prejela je ličen venec. — Gospodje Pregl, Bučar, Belar in Förster so z izvrstno zvršbo klasičnega Mozartovega čveteroglasja jako vstregli vsem prijatlom umetne godbe. — Gosp. Melkuš, preljubljeni basist tukajšnje gledališčne opere, je pel Waidovo pesem „Poljski knez v prognanstvu.“ Vodo bi nosili v Savo, ako bi hteli pripovedovati, kako je pel. Gotovo bo vsak, kogar je gosp. Melkuš razveselil v nedeljo v čitalnici, tudi danes v gledališče šel, kjer se opera „Ballnacht“ poje njemu na korist. — Z gledališčno igro „Na kosilu bom pri materi“ se je končala današnja beseda, in to res v občno zadovoljnost. Igra, po gosp. prof. Mandeljcu poslovenjena po francozki, ni navadna burka, ampak ena onih duhovito olikanih šaloiger, v katerih je Francoz mojster. Kar se tiče njene izpeljave v čitalnici naši, čestitamo prav iz srca gospodičini Gorjupovi, ki je prvokrat stopila na oder, pa je obširno prvo nalogo prav dobro izvršila, poleg nje pa tudi gosp. Nollju. Pohvaliti moramo tudi gospodičino Kremžarjevo, ki tudi je prvokrat igrala in manjšo nalogo „sobarice“ prav primerno izpeljala, kakor tudi gospoda Tisen in Valenta svoji. Čeravno igralci in igralki še teden niso časa imeli za učenje in vaje, je vendar igra od konca do kraja tekla tako gladko, da skrivnemu voditelju igre v „podzemeljski kolibici“ nikoli ni bilo treba napovedovati besed tako glasno, da bi poslušalci suflera že popred slišali kakor igralca. Ko je zagrinjalo padlo, so živahni dobroklici doneli vršiteljem igre po vsej čitalnici, ki je bila v vseh prostorih polna. Tudi visokorodni gospod deželni predsednik je počastil besedo s svojo nazočnostjo. — S to besedo bila je dovršena zimska sezona, katero zadovoljni sklenemo s pregovorom: „konec delo hvali“!

— (Naznanilo.) Dramatično društvo napravi v čitalnični dvorani svoj prvi zabavni večer prihodnjo nedeljo 5. aprila. Čitala se bode žalostna igra „Tomaž Moor“, spisal Silvio Peliko, poslovenil J. Križaj Severjev; potem se bo tudi nekoliko deklamovalo in pelo. — Vabljeni so k tej zabavi vsi čestiti udje dramatičnega društva, čitalnice in Sokola. Začetek je ob polni 8. zvečer.

— Gosp. dr. Tancer, zdravnik za zobé in ustne bolezni, je po svoji napovedi že prišel v Ljubljano in stanuje v gostilnici „zum wilden Mann.“

— (Zahvala.) Na praznik „oznanjenja Mariji“ pri tukajšnji tridnevni se je pri cerkveni godbi tudi vdeleževal pevski zbor narodne čitalnice, ter je z milim domačim petjem prav ganljivo poveljeval

dopoldansko veliko opravilo. Za to blago pomoč se pri srčno zahvaljuje

Köstl, fajmošter.

— Od občecenjenega našega rojaka gosp. Fr. Bradške, profesorja na veliki gimnaziji zagrebški, došla nam je ravno kar krasna knjiga, ki jo je po nalogi vladini spisal pod naslovom: „Sravnjivajući zemljopis za više razrede srednjih učionah.“ Drugi pot kaj več o njej.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Kar naenkrat je omolknilo ukanje dunajskih časnikov, ki o „liberalizmu“ zvonec nosijo, in huda mōra jih tlači, — in zakaj to? — zato, ker nektera znamenja kažejo, da cesar odlašá potrjenje nove zakonske in šolske postave, in da se to utegne odložiti za 2 meseca. Raznovrstni glasi so za tega del pokali po časnikih; ta je rekel, da je papež cesarju pisal, naj brez dogovora ž njim nikakor ne vniči konkordata; uni, da kardinal Rauscher podpiran po močni stranki na dunajskem dvoru, tiši na vso moč v cesarja, naj ne hodi nevarni poti, ki mu jo svetujejo protivniki katoliške cerkve itd. Vendar nobeden nič pravega ne vé. To pa je bilo unidan v zbornici poslancev, ko ji jej zaradi nekterih malih različnosti zakonska postava iz zbornice gospodske zopet došla v posvèt, pri glasovanji vendar očitno, da sta ministra Taaffe in Giskra glasovala za to, naj se začasno odloži konečni sklep, 4 ministri pa so jo pred glasovanjem potegnili iz zbornice, pa se potem zopet vrnil nazaj, ko je bilo glasovanje pri kraju, in v isti seji je državni kancelar Beust glasoval za predlog grofa Ad. Potočkega, kterege je minister Herbst na vso moč pobijal. Ta in enaka znamenja zelo nepokojne delajo tiste Dunajčane, ki so mislili, da cesar mora pripravljen biti, mahoma potrditi vse, kar sklenete zbornici. — Med tem je zbornica gospodska začela posvetovanje o novi šolski postavi, kakor jo je osnovala zbornica poslancev. Nadvojvode cesarski in škofje niso prišli v zbornico; prvaki tiste stranke, ki je glasovala proti zakonski postavi, so v generalni debati spet poprijeli besedo in pobijali šolsko postavo, ktero pa so zagovarjali prvaki nasprotne stranke. Ker pa je celó večina odsekova, ktera je za to postavo, nasvetovala nekatere važne preuredbe po zbornici poslancev osnovane postave, bode celó med „liberalno“ stranko samo hud rúk, kadar zbornica pride do specialne razprave. — 28. sušca je bila za vse avstrijske in posebno še za naše kranjske, štajarske in koroške fužinarje zelo važna stvar na vrsti v zbornici poslancev. Šlo je za to, da bi se smel iz družih držav (Angležkega, Pruskega itd.) brez cola v naše dežele vpeljevati grodelj (sirovo železo). Tako tehtno in izvedensko je dr. Toman pobijal dr. Figulyev nasvet in tako jasno in prepričavno dokazal, da taka svobodna trgovina bi bila dandanes gotov grob našemu fužinarstvu, da je večino zbornice na svojo stran pridobil in je peticija padla. Več iz dr. Tomanovega govora drugi pot.

Listnica vredništva. Gosp. S: Ni bilo več mogoče.

Kursi na Dunaji 31. marca.

5% metaliki 56 fl. 60 kr.

Ažijo srebra 112 fl. 75 kr.

Narodno posojilo 63 fl. 20 kr.

Cekini 5 fl. 47 kr.